

Werkgroepen

Regenwormen (Lumbricidae)

Dit jaar is de werkgroep regenwormen opgericht met als doel de Nederlandse soorten te inventariseren en kennis te verzamelen en verspreiden. Er wordt gewerkt aan een nieuw Nederlands determinatiewerk en een update van de Nederlandse soortenlijst. Momenteel zijn 22 soorten voor Nederland gemeld en gebaseerd op waarnemingen uit omliggende landen zal deze lijst naar verwachting groeien.

Als promovendus op de afdeling dierecologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam ben ik geïnteresseerd in het effect van verschuivingen in bodembiodiversiteit in graslanden, als gevolg van klimaatverandering, op bodemprocessen zoals nutriëntmineralisatie. Dit onderzoek heeft mijn interesse in regenwormen gewekt. Door hun biomassa en hoge abundantie is het effect dat wormen hebben op bodemprocessen erg groot. Sinds de jaren 1970 heeft ecologisch onderzoek naar deze groep een echte boost gekregen. Sindsdien wordt er veel onderzoek gedaan naar onder meer de relaties tussen wormen en micro-organismen, de afbraak van organisch materiaal en uitstoot en opslag van broeikasgassen in de bodem en de rol van regenwormen in vervuilde bodems. Minder is bekend over de verspreiding van soorten en populaties regenwormen in Nederland, terwijl deze kennis juist belangrijk is om hun rol in de bodem beter te begrijpen.

De regenwormenwerkgroep in actie (foto Suzanne Boon).

Er is reeds begonnen met veldwerk om de verspreiding van regenwormen in kaart te brengen. Nieuwe waarnemingen, voorzien van coördinaten, zijn altijd welkom. De werkgroep is momenteel één vrouw sterk, geïnteresseerden kunnen contact opnemen via astra.ooms@live.nl.

Astra Ooms

Mollusken

Als onderdeel van het NEM wordt gewerkt aan een nieuwe inventarisatieronde van slakken op de Habitatrictlijn in Nederland. Uitgebreidere inventarisaties zijn gehouden naar de zeggekorfslak in de Wieden/Weerribben en op de Sint Jansberg. Rapporten met de resultaten zijn te downloaden van de website van Stichting ANEMOON.

Om meer aandacht te krijgen voor schorsbewonende slakken bij het natuurbeheer is een artikel verschenen in een vakblad

voor natuurbeheerders en is meegewerkt aan een item bij Vroege Vogels.

Binnenkort, naar verwachting in oktober 2015, zal een nieuwe veldgids van de Nederlandse land- en zoetwatermollusken verschijnen. De veldgids wordt geschreven door Bert Jansen en zal worden uitgegeven door de KNNV Uitgeverij. De gids zal alle recente Nederlandse soorten bevatten. Bij de voorbereiding van de veldgids is gebruik gemaakt van de database van het Atlasproject Nederlandse Mollusken. Rondom de publicatie zullen de Nederlandse Malacologische Vereniging en de KNNV Uitgeverij een symposium over deze soortgroep organiseren.

In juni 2015 houden Naturalis Biodiversity Center en Stichting ANEMOON een gezamenlijke expeditie naar Sint Eustatius. Doel is de relatief nog zeer slecht bekende mariene biodiversiteit van dit Caribische stukje Nederland in kaart te brengen. Daarbij zal ook aandacht besteed worden aan de mollusken.

Sylvia van Leeuwen

Bronswespen (Chalcidoidea)

In april 2015 werd de Werkgroep Bronswespen (Chalcidoidea) opgericht.

Voor Chalcidoidea moest je bij Theo Gijswijt zijn. Hij werkte er vanaf 1950 tot in 2013 aan en verzamelde in Europa een collectie van tegen de 100.000 exemplaren bij elkaar. Als enige in Nederland was hij ingevoerd in alle bronswesp-families, kende de genera. Helaas kunnen we geen beroep meer doen op z'n kennis. Hij overleed in mei 2015 (zie 'In Memoriam Theo Gijswijt' elders in dit nummer).

In 2012 haalde hij me over weer terug te gaan naar de Chalcidoidea, de groep waaraan ik van eind jaren zeventig tot begin jaren tachtig in het kader van m'n promotieonderzoek had gewerkt. Na jarenlang voornamelijk managementtaken te hebben uitgevoerd, kon ik weer fulltime onderzoek doen. Het ZMA waar ik tot de verhuizing naar Naturalis in 2011 had gewerkt, bestond niet meer; het boek over de geschiedenis van het ZMA was verschenen. Ik had m'n handen vrij. Sindsdien heb ik me gestort op het determineren van de bronswespen die Erik van Nieukerken sinds de jaren tachtig uit zijn mineermottenkweken heeft gehaald. Het materiaal is verzameld in alle werelddelen van de wereld met uitzondering van Antarctica. Sinds 1 november 2014 ben ik met pensioen en werk ik aan dit materiaal als gastonderzoeker bij Naturalis.

Chalcis sisipes (foto Roy Kleukers).

Naast dit werk heb ik in 2014 op verzoek van Jinze Noordijk meegewerkt aan een EIS-project aan parasitoiden op graanhaantjes. Ik verzamelde hiervoor informatie over Chalcidoidea op deze groep kevers.

In Entomologische Berichten 75 (2) april 2015 verscheen een artikel over bronswespen in *Megachile*-nesten.

Het is te hopen dat meer mensen in de nabije toekomst aan deze groep insecten zullen gaan werken. Eén in Nederland is wel heel weinig!

Sandrine Ulenberg

Stofluizen (Psocoptera)

Na de start van de stofluizenwerkgroep is een aantal zaken voortvarend aangepakt. Om inzicht te krijgen in de bestaande situatie is de collectie van het ZMA door Bert van Zanen opgenomen, en de droge collectie van Naturalis door Cees Gielis. De gegevens worden in een databestand ingevoerd. Met name de natte collectie van Naturalis en de preparatencollectie behoeven nog controle.

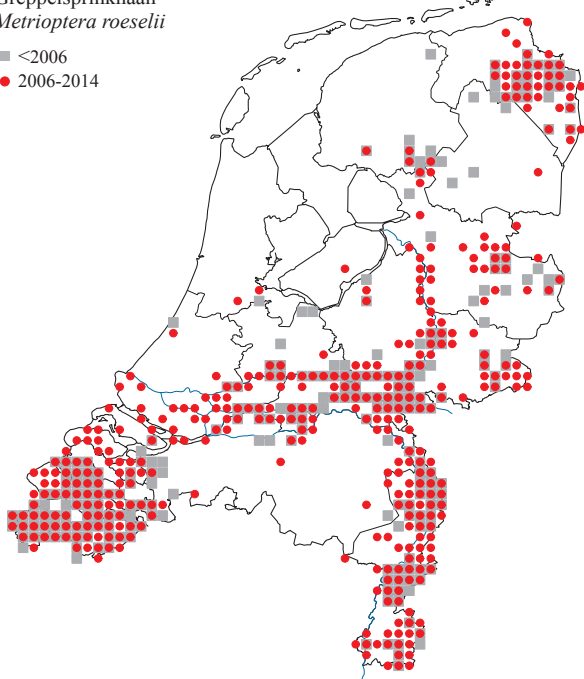
Helaas heeft Bert van Zanen zijn coördinatorschap om persoonlijke redenen moeten neerleggen. In overleg met EIS heeft Cees Gielis die taak overgenomen.

Door de werkgroepleden is bij verschillende gelegenheden materiaal verzameld. Ook deze informatie is in het bestand geplaatst, en omvat nu circa 7800 records. Hierdoor begint een aardige indruk te ontstaan van de actuele situatie betreffende deze orde in ons land.

In april 2015 heeft een werkgroepbijeenkomst plaatsgevonden in het Natuurcentrum de Schaapskooi in Schoonrewoerd. Hier is gediscussieerd over enkele lastig te determineren genera, en de techniek om microscooppreparaten te maken van de dieren. Dit laatste is een essentiële methode om ze op naam te kunnen brengen.

Greppelsprinkhaan
Metrioptera roeselii

■ <2006
● 2006-2014

Op 1 maart besteedde Vroege Vogels Radio aandacht aan stofluizen in huis. Jinze Noordijk gaf toelichting.

In de komende tijd zal verder worden gewerkt aan de verspreiding middels veldwerk. Tevens staat voor de komende winterperiode wederom een bijeenkomst op het programma. Het plan is om weer een groep stofluizen kritisch te onderzoeken. Hierover zal later gecommuniceerd worden.

Cees Gielis

Sprinkhanen (Orthoptera)

Deze winter is hard gewerkt aan de Entomologische Tabel sprinkhanen, met daarin opgenomen de resultaten van het atlasproject van het recente atlasproject. Binnen dit project werd nauw samengewerkt met Waarneming.nl, wat een enorme meerwaarde opleverde. Ten opzichte van het vorige atlasproject (1990-1995) droegen veel meer waarnemers bij aan de kaarten (zie tabel 1 en voorbeeldkaarten), met ook een veel groter aantal waarnemingen tot gevolg. De determinatiesleutel is geheel vernieuwd. Voor elke soort zijn twee foto's en twee verspreidingskaarten opgenomen, en voor de geluidmakende soorten, een geluidsdigram. Het boekje zal medio juli met NFM 44 verzonden worden.

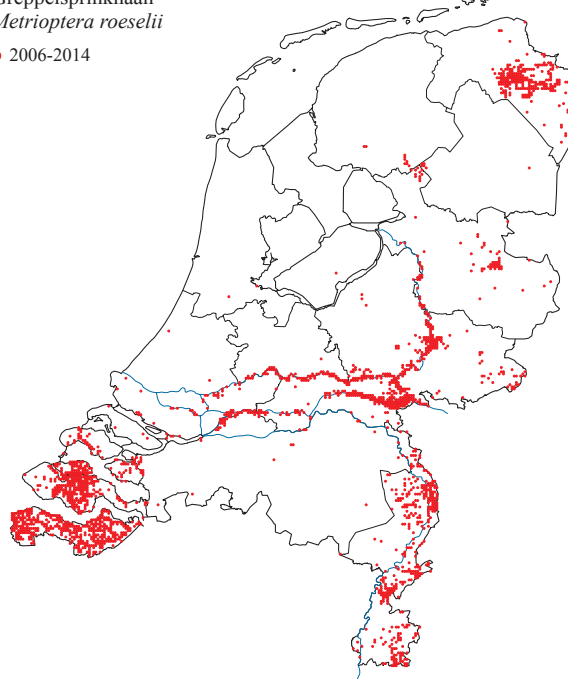
Roy Kleukers

Tabel 1. Vergelijking van de twee atlasprojecten.

	1990-1995	2006-2014
Waarnemers	385	3794
Waarnemers met minstens 25 waarnemingen	99	646
Waarnemers met minstens 100 waarnemingen	63	290
Aantal onderzochte 5x5km-hokken	1455	1649
Aantal onderzochte 1x1km-hokken	12.030	19.368
Aantal waarnemingen	58.580	320.128

Greppelsprinkhaan
Metrioptera roeselii

● 2006-2014

De verspreiding wordt in de nieuwe publicatie weergegeven op twee schaalniveaus: 5x5 km (links) en 1x1 km (rechts).